

CAPUT V

DE ESSENTIALIBUS SACRAE ORDINATIONIS PARTIBUS.

773. Post ea quae in capite praecedenti exposuimus, jam ventum est ad sacram ordinationem: cujus essentialia partes modo exponendae sunt. Jam vero « omnia sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tamquam materia, verbis tamquam forma et persona ministri conferentis sacramentum cum intentione faciendi quod facit Ecclesia ». Ita Eugenius IV in Decreto ad Armenos. Equidem juxta probabilissimam et hodie receptam sententiam ordinationes infra diaconatum non sunt sacramenta proprie dicta; sed jam diximus (n. 35) Ecclesiam in illorum institutione imitatum fuisse oeconomiam juris divini in ordinationibus quae rationem habent sacramenti. Unde omnium ordinationum, et ipsius primae tonsurae, partes essentialia sunt materia, forma et persona ministri cum intentione faciendi quod facit Ecclesia: scilicet minister cum debita intentione pronuntiat formam, dum materia ponitur, atque ita gradum clericalem valide confert. In his igitur consistit ordinatio, quae sive tamquam sacramentum, sive tamquam sacramentale confert potestatem sacras perficiendi functiones praesertim ad altaris ministerium. « Sed numquid non opus est etiam *subjecto* idoneo, et *intentione ejus* recipiendi sacramentum, si fuerit adultus? Ita porro, sed ut sacramentum vim suam exerat, non ut sua illi *per se* vis constet; sic v. g. ignis, etsi non comburat amiantum, ignis est »; D'Annibale, III, § 231, not. 4. In distincta sectione in primis sermo erit de ministro ordinationis; deinde de materia et forma.

SECTIO I

De ministro sacrae ordinationis.

Articulus I

De persona ministri.§ 1. — *Quisnam ordines valide conferat.*

774. In primis indubium est quemlibet episcopum qui consecrationem episcopalem recepit, valide semper, servatis servandis, primam tonsuram, ordines quoscumque et ipsam consecrationem episcopalem conferre. Id satis patet ex definitione Conc. Trid., *sess. XXIII, can. VII (n. 20)*; idemque jam insinuaverat concilium Nicaenum, *can. 4*, concilium Carthaginense II, *can. 12*, concilium Florentinum in *Decreto fidei*, et hodie est unanimis omnium theologorum sententia. Sane hic episcopus potestatem ordinandi semper habet una cum characterem episcopali; de qua re melius in *cap. VI*. Atqui quoties adest agendi potentia, actus validus semper est, licet possit esse illicitus, si nempe exercitium illius potentiae prohibitum est.

775. Plures haeretici putaverunt ad validitatem sacramentorum in genere requiri in ministro fidem et probitatem; qui proinde logice docere debuerunt ordinationem collatam ab episcopo haeretico et impio, etsi valide consecrato, esse irritam. Etiam inter catholicos utrum ordinatio collata ab episcopo haeretico, schismatico, simoniaci valida esset necne, implicatissima olim quaestio fuit, quae per saeculum circiter Ecclesiam in Africa agitavit, et occasionem praebuit schismati Donatistarum.

Monumenta ecclesiastica prope innumera pro utraque sententia, sive affirmante irritam esse hujusmodi ordinationem sive negante, stare videbantur, cum res nondum eli-

quata esset (1). Magister Sententiarum scribebat, in 4, *dist.* 25: « Hanc quaestionem perplexam et pene insolubilem faciunt doctorum verba, quae plurimum dissentire videntur »; et deinde refert quatuor sententias, quin ulli adhaereat.

Nunc jam a pluribus saeculis sola viget S. Thomae doctrina, in 4, *dist.* 25, *quaest.* 1, *art.* 2, cui accessit Ecclesiae suffragium; ordinationes nempe ab haereticis, schismaticis, excommunicatis, simoniacis, intrusis etc. factas, saltem in praesenti Ecclesiae disciplina, validas omnino esse habendas ob rationem supra allatam. Et quidem valere ordinationem a ministro *impio* sed *catholico* collatam, est de fide ob definitionem Conc. Trid., *sess.* VII, *can.* XII: « Si quis dixerit ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia quae ad sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere aut conferre sacramentum, A. S. ». Valere autem ordinationem a ministro haeretico aut schismatico collatam, non est de fide, quia non est expresse definitum, sed certum est ita ut in praesenti Ecclesiae disciplina non liceat catholico de hujus ordinationis validitate dubitare.

776. Diximus in *praesenti Ecclesiae disciplina*. Nam sciendum est veteres canones ac nonnullos Patres ordinationes hujusmodi appellare *irritas, vacuas, vanas, nullius effectus* (2); et aliquando praecipere etiam ut hujusmodi ordinationes repetantur, addentes rationem, quia scilicet haeretici et impii non habent quod conferant. Quaestio igitur est inter eruditos num antiquitus hujusmodi ordinationes habitae revera fuerint tamquam nullae.

777. Nos cum sententia passim recepta putamus has ordinationes semper fuisse habitas tamquam validas per se, et illas expressiones significare ordinatum ab illis episcopis non obtinere licitum exercitium ordinis recepti, seu

(1) Ea expendant Morinus, *De sacris Ecclesiae ordinationibus, Exerc. V, cap. I sequ.*; Christianus Lupus, *De simoniae crimine, cap. XVI et XVII, opp. edit. Ven. 1735, tom. IV.*

(2) *Caus.* 9, *qu.* 1, *can.* 1 et 5, in Decreto; *caus.* 1, *qu.* 1, *can.* 40 et 108, in Decreto; *cap.* 1, *De schismaticis*; *cap.* 2, *De ordinatis ab episcopo qui renuntiavit episcopatu.*

esse ipso jure suspensum a recepto ordine (*n.* 783 *sequ.*). Etiam ordinatio sine titulo in *can.* 6 concilii Chalcedonensis dicitur irrita, idest quoad exercitium ordinis (*n.* 579). Hoc sensu verum est quod canones et Patres alte clamant: Episcopos haereticos, schismaticos, etc., nil habentes nil dare posse, nempe non habentes licitum exercitium ordinum, hoc, cum ipsa potestate, non posse communicare. Hoc, inquam, verum est ex positiva lege Ecclesiae, quae in odium praesertim ac poenam talium ordinationum vult ordinationes ab ipsis licito exercitio ordinum privari; nam ex ipsa rei natura potestas ab ipsis data exerceri licite posset saltem in quibusdam casibus. Aliquando autem istae ordinationes potuerunt esse nullae quoad ipsam substantiam, si forma aut materia necessaria vel debita in ministro intentio defuit: quo in casu illae expressiones sumendae sunt in sensu stricto et proprio (1).

778. Juxta haec nos facile explicamus id quod legimus in historia ecclesiastica, nempe episcopos haereticos, schismaticos, simoniacos, conversos ad Ecclesiam catholicam, aut ad meliorem frugem redeuntes, aliquando, servatis servandis, admissos fuisse ad exercitium receptorum ordinum absque reordinatione (*n.* 461), quia scilicet nullum erat dubium de ordinationis validitate; aliquando vero fuisse rursus ordinationes absolute vel sub conditione, quia aliquod essenziale elementum eorum ordinationi certe vel probabiliter defuit. In responsione diei 10 Apr. 1704 respiciente ordinationes apud Aethiopes (*n.* 1057 *sequ.*), traditur haec regula: « Quoad praxim admittendi presbyteros et diaconos (e schismate ad Ecclesiam catholicam venientes) ad exercitium suorum ordinum, postquam catholicam fidem susceperint, sequentia observanda sunt. Si sacerdos absolute dicat se ordinatum fuisse cum manuum impositione ac verborum prolatione et nihil aliud obstet, poterit missionarius, postquam cum illo super irregularitate dispensaverit eumque ab excommunicatione absolverit, eum ad exercitium suorum ordinum admittere juxta ritum approbatum et expurgatum, in quo fuit ordinatus. Si vero is sacerdos ingenue fateatur se non recordari de materia et forma suae or-

(1) Suarez, *De censuris, disp. XI, sect. II, n. 4 sequ.*

dinationis, vel de una aut altera dubitare, non potest admitti ad exercitium suorum ordinum; donec sub conditione fuerit reordinatus. Tandem si absolute asserat vel manuum impositionem, vel formae prolationem, sive utramque omissam fuisse, reordinandus erit absolute, antequam ad exercitium suorum ordinum admittatur ». Haec absoluta reordinatio fit cum ministris Anglicanis, qui convertuntur ad religionem catholicam; iis scilicet, si nihil obstat et id ipsi petunt, conferuntur absolute prima tonsura aliique ordines. Nam consecratio episcoporum Anglicanorum est nulla ob substantialem defectum (n. 1111 in nota); semel vero admissa invaliditate consecrationis episcoporum Anglicanorum, patet omnes ordinationes Anglicanas irritas esse. Etiam Pius VI, cum dubitaretur de validitate consecrationis episcopi intrusi *Brendel* demortui, factae ab intruso archiepiscopo Parisiensi *Gobel* pariter demortuo, rescribens ad episcopum Spirensis die 4 Junii 1796, docet inquirendum esse num *Gobel* in consecratione *Brendel* omiserit aliquid vel in materia, vel in forma quod ad rei substantiam pertineret, vel saltem grave de hoc ipso constaret dubium (1).

779. Nonnulli etiam inter catholicos censent ordinationes de quibus agimus, fuisse, saltem in aliquibus locis, revera nullas; et innituntur sequenti principio: Ecclesia potest definire « quibus conditionibus ordinans episcopus auctoritate sua uti debeat, quibusve cum donis et qualitatibus ordinandus sese ordinanti sistere, ut valide et efficaciter ordinem ab eo recipiat; ita ut si ordinans aut ordinandus definitionem hanc neglexerint, contraque egerint, actio sit nulla et irrita, atque ut effectus producat, iteranda ». Ita Morinus, *l. c.*, cap. IX, n. 1, qui id declarat exemplo sacramenti poenitentiae et matrimonii (2). Hinc cum Ecclesia, juxta eosdem auctores, in nonnullis locis statuerit, sub poena nullitatis, ordinantem habere debere fidem ac probitatem, sequitur ordinationes in illis locis factas a ministro haeretico, schismatico, impio, fuisse nullas et ideo iterandas,

(1) Pii VI Pont. Max. Acta, vol. II, pag. 136 sequ.

(2) Arriaga, tom. VIII, De sacramentis, disp. LVII, sect. I.

non simpliciter quia minister erat haereticus, schismaticus, impius, sed quia Ecclesia illam definitionem inibi tulerat.

780. Huic doctrinae nos non subscribimus. Nam in sacramento poenitentiae Ecclesiam posse statuere ut absolutio data a sacerdote haeretico, schismatico, impio, sit nulla, certissimum est; et ex eo facile patet quod pro validitate absolutionis necessaria est in ministro non solum potestas ordinis, sed etiam potestas jurisdictionis, quam Ecclesia potest dare, revocare aut limitare pro libito. Pariter in sacramento matrimonii Ecclesiam posse ferre impedimenta seu impedientia seu dirimentia ex parte personarum, consensus aut formae, indubium item est: et ex eo evincitur quod auctoritas ecclesiastica est competens in contractum matrimonialem; competens autem auctoritas id potest in quolibet contractu. At pro ordinibus hierarchicis Christus D. poterat utique Ecclesiae concedere potestatem statuendi conditiones ex parte ministri ac subjecti necessarias pro validitate, praeter illas quae de jure divino requiruntur; sed quod illam de facto concesserit, dubium est, uti patebit ex dicendis n. 985 sequ. Exinde improbable apparet quod Ecclesia umquam constituerit has ordinationes factas, servatis servandis, ab haeretico, schismatico, impio, esse ex hoc ipso in se irritas, quia Ecclesia non utitur potestate dubia in re adeo gravissimi momenti. Accedit documenta, quae in contrarium afferuntur, posse modis jam explicatis intelligi. Pro aliis ordinationibus quae sunt ecclesiasticae institutionis, Ecclesia illam potestatem certe habet, sed ea numquam usa est, voluitque, imitata jus divinum, ut etiam eae ordinationes factae ab haeretico, schismatico aut utcumque impio, cum debita intentione, materia et forma, essent validae.

781. Praeter episcopum nemo alius valet tonsuram aut ordines conferre, nisi hanc potestatem seu ordinariam seu delegatam a R. P. obtinuerit. Hinc Conc. Trid. in *cit. can. VII, sess. XXIII*, definivit potestatem ordinandi quam vi consecrationis episcopalis habent episcopi, illis non esse cum presbyteris communem. Et revera ordinationes a simplici presbytero factae ex constanti Ecclesiae praxi et Patrum testimonio semper rejectae fuerunt; e. g. narrat S. Atha-

nasius, *Apol. c. Arian.*, cap. 12, 75, inter laicos redactos esse qui a Collutho simplici sacerdote episcopi et presbyteri ordinati fuerant. Ratio theologica est quia solus episcopus hanc potestatem ordinandi ex sua ordinatione obtinet; aliis igitur aliunde adveniat necesse est; sed nemo potest eam communicare praeter R. P. Hinc Gelasius I in epistola nona monet presbyteros non posse subdiaconum et acolythum promovere *sine permissione Summi Pontificis*. Quibusnam haec facultas a R. P. facta sit, et ad quos gradus se protendat haec Pontificis potestas, ex dicendis patebit.

§ 2. — *Quisnam ordines licite conferat.*

782. In primis ipsa rei natura aperte indicat neminem licite ordinare, qui in statu peccati mortalis reperitur. Quale autem et quotuplex peccatum committat, vide *n. 44*. In *c. 1, q. 1, can. 108*, in Decreto, statuitur scienter ordinatum a simoniaci, etiam non simoniace, esse suspensum ipso facto ab ordine suscepto: quae suspensio in const. *Apostolicae Sedis* relata non est. Immerito autem nonnulli (1) censent taliter ordinatum hodie contrahere non censuram, sed simplicem prohibitionem ab exercitio ordinis recepti; nam haec prohibitio nec a *cit. can. 108* in casu ignorantiae infligitur.

783. Multo magis illicite ordinat qui censura aliqua aut homonyma poena vel simplici prohibitione arcetur a potestate ordinandi. Censura arcentur, e. g., haeretici et schismatici qui sunt excommunicati ipso facto; simplici prohibitione arcetur episcopus qui renuntiavit loco et dignitati episcopali, cum ex *cap. 1, De episcopo qui renuntiavit episcopatu*, ipse possit, servatis servandis, conferre primam tonsuram et ordines minores, sed nequeat conferre ordines sacros. Jam vero jure decretalium minister censuratus, violans in collatione ordinum censuram homonymamque poenam, fiebat irregularis, non vero violans simplicem prohibitionem (*n. 358 sequ.*). Ordinatus vero a ministro

(1) Commentator Patavinus const. *Apostolicae Sedis*, *n. 449*.

qui censura aut homonyma poena vel simplici prohibitione arcebatur a potestate ordinandi, si quidem mala fide fuerat ordinatus, erat ipso facto suspensus ab ordine recepto ita ut in eodem solemniter ministrans fieret irregularis; secus erat ab exercitio ejusdem ordinis simpliciter prohibitus. Ita in *cit. cap. 1, De episcopo etc.*, Alexander III de clerico ordinato in sacris ab episcopo qui loco et dignitati renuntiavit, statuit: « Si ab eodem sacros ordines scienter quis receperit, quia indignum se fecit, executionem officii non habebit: ubi autem non scienter, poterit, nisi crassa et supina fuerit ignorantia, discretus pontifex dispensare ». Pariter in *cap. 2, ejusd. tit.*, Gregorius IX tradit: « Cum clericis qui ab excommunicato episcopo ignoranter ordines receperunt, per suos poterit episcopos dispensari ». Proinde satis apparet censuram aut poenam contractam ab ordinato in casu malae fidei fuisse reservatam; non vero simplicem prohibitionem in casu bonae fidei; quae prohibitio poterat, nisi crassa vel supina fuerit ignorantia, ab episcopo remitti, qui ipse ita ordinem non contulisset. Vide etiam *can. 5, c. 1, q. 1*, in Decreto.

784. Haec jure decretalium. Hodie enim, firma irregularitate pro ministro ordinante, quoad ordinatum viget *art. 6 const. Apostolicae Sedis* inter suspensiones R. P. reservatas: « Suspensionem ab ordine suscepto ipso jure incurrunt qui eundem ordinem recipere praesumpserunt ab excommunicato vel suspenso vel interdicto nominatim denuntiatis, aut ab haeretico vel schismatico notorio: eum vero qui bona fide a quopiam eorum est ordinatus, exercitium non habere ordinis sic suscepti, donec dispensetur, declaramus ». Necesse est ut hunc articulum breviter explicemus.

785. Quaeritur in primis num episcopus consecratus ab episcopo nominatim excommunicato etc. contrahat suspensionem aut prohibitionem. Nonnulli negant, quia const. *Apostolicae Sedis* loquitur de *ordine suscepto*, quae verba utpote odiosa intelligenda sunt de gradu qui certe est ordo in stricto sensu: atqui dubium est utrum episcopatus sit ordo necne, et saltem non venit nomine ordinis stricte

sumpti. Accedit de episcopis nullam fieri mentionem in hoc articulo const. *Apostolicae Sedis*; atqui receptum est episcopos in lege poenali non comprehendi, nisi nominentur (1). E contrario sententia communis inter commentatores const. *Apostolicae Sedis* affirmat (2), et merito. Nam in primis consecratio episcopalis est ordo verus ac proprie dictus (n. 21). Quaestio igitur est num sub vocabulo *ordinis* in articulo const. *Apostolicae Sedis* comprehendatur et consecratio episcopalis. Jam vero canones antiqui ex quibus hic articulus desumptus est, comprehendebant certe et consecrationem episcopalem; e. g. *can. 2* concilii Lateranensis III sub Alexandro III (*an. 1179*) statuit: « Ordinationes ab Octaviano et Guidone haeresiarchis, nec non a Joanne Strumensi qui eos sequutus est, factas, et ab ordinatis ab eis, irritas esse censemus; adjicientes etiam ut si quis dignitates ecclesiasticas seu beneficia per praedictos schismaticos receperit, careat impetratis ». Id deducitur etiam ex declarationibus S. C. Inquis., quas refert Card. Petra, in *comm. const. XXIX Eugenii IV*, n. 19. Atqui verba const. *Apostolicae Sedis* intelligenda sunt conformiter antiquis canonibus e quibus deprompta sunt, nisi aliud constet.

786. Ut censura suspensionis in prima articuli parte contrahatur, duo requiruntur:

1° Ut ordinans sit excommunicatus, suspensus, interdictus *nominatim* ideoque vitandus; vel sit notorie haereticus aut schismaticus. *Nominatim* excommunicatus etc., idest qui ab habentibus potestatem per sententiam declaratus est excommunicatus, ita designato nomine et cognomine aliisque adjunctis ut cum alia qualibet persona confundi nequeat. Hinc si ordinans est, e. g., collegialiter tantum interdictus, ex eo quod pertinet ad collegium suppositum interdicto, aut est utcumque excommunicatus, sed non *nominatim*, ordinatus suspensionem effugit. Suspendio autem ordinantis debet impedire collationem ordinum; secus, licet lata *nominatim*, non redderet ordinationem illicitam tum ex parte ordinantis tum ex parte

(1) *Nouvelle Revue Théologique*, tom. XVII, pag. 629.

(2) Pennacchi, *comm. const. Apostolicae Sedis*, App. XLVII.

ordinati, ut per se patet. *Notorie haereticus et schismaticus*: et sufficit etiam notorietas facti, si haeresis aut schisma dignoscuntur a majori parti incolarum ejusdem loci, etsi nulla sententia praecesserit.

2° Ut ordinatus *praesumpserit* ordinem a tali censurato vel haeretico aut schismatico recipere. Proinde putamus quamlibet ignorantiam ab hac suspensione excusare (n. 204), conformiter antiquo juri in *cap. 1, De ordinatis ab episcopo qui renuntiavit episcopatu*, ubi pro suspensione requiritur *scientia* in ordinato. Patet autem suspensionem aut prohibitionem ab ordine recepto ne intelligi quidem posse, si ordinatio fuit nulla (n. 148), e. g. quia collata ab episcopo Anglicano (1).

787. Quod si ordinatus *bona fide* ordinem a tali ministro recepit, contrahit simplicem prohibitionem a suscepto ordine; de qua in altera articuli parte. Illud *bona fide* putamus opponi *praesumptioni*, de qua prima articuli pars, seu significare *non scienter*, vel *ignoranter*, de quo in *cit. cap. 1 et 2, De ordinatis ab episcopo qui renuntiavit episcopatu*, ita ut si ordinatus cum scientia positiva quam importat praesumptio, ordines recepit, est suspensio; si cum ignorantia etiam crassa vel supina, et etiam affectata, est prohibitio (2). Ex *cap. 1, cit. tit.*, si ignorantia fuerat crassa vel supina et multo magis affectata, episcopus non poterat ab hac simplici prohibitione dispensare. Sed cum haec exceptio, de qua nulla fit mentio in *cap. 2, cit. tit.*, relata non sit in const. *Apostolicae Sedis*, censemur obsolevisse, et hanc prohibitionem, quaecumque demum fuerit ignorantia, posse ab episcopo remitti.

788. Quaeri autem potest num ordinatus a ministro excommunicato, suspenso, interdicto non *nominatim*, aut ab haeretico vel schismatico non notorio, contrahat hodie post const. *Apostolicae Sedis*, non quidem censuram, sed prohibitionem. Putamus non contrahere; quia et haec prohibitio

(1) Pennacchi, *l. c.*; D'Annibale, *l. c.*

(2) *Nouvelle Revue théologique*, tom. XVII, pag. 636, n. 27. Commentatores const. *Apostolicae Sedis* hac in re minime conveniunt. Vide Pennacchi, *l. c.*

habet aliquam rationem poenae tum ordinantis tum ordinati, si hic fuit aliquo modo culpabilis, secus solius ordinantis qui in ordinato aliquo modo punitur, sicut parentes aliquando puniuntur irregularitate filiorum innocentium (n. 239, 289, 294, 455); imo haec prohibitio potius in odium et poenam ordinantis lata est (n. 777). Cum igitur const. *Apostolicae Sedis* determinet jus poenale Ecclesiae, videtur moderari etiam hanc prohibitionem ita ut haec jam non verificetur nisi in casibus recensitis in eadem constitutione, sumendo censuram in sensu lato pro quacumque poena, cum haec constitutio contineat beneficium seu favorem principis (1). Contrarium diximus n. 153 de meris prohibitionibus, quae non habent rationem poenae, sed sunt logicae consequentiae legis prohibentis ordinationem. Saltem hic intellectus const. *Apostolicae Sedis* est probabilis tum intrinsece tum extrinsece; ideoque prohibitio quae in hac constitutione non legitur, urgenda non est, donec interpret authenticus, idest S. C. S. Officii, mentem suam in contrarium non aperuerit. Hinc e. g. ordinatum in sacris ab episcopo qui renuntiavit loco et dignitati episcopali non putamus hodie esse prohibitum (salvo peccato in casu malae fidei) ab ordinum receptorum exercitio.

789. Pariter illicite ordinat etiam minister irregularis, qui irregularitate prohibetur a potestate ordinandi, licet manus imponens nec aliam irregularitatem nec alias poenas latae sententiae contrahat (n. 171). Sed ordinatus a ministro irregulari sive bona sive mala fide ordinis recepti exercitium habet necne? Affirmant Innocentius in *cap. 4, De schismaticis*, n. 4; Panormitanus in *cap. Veritatis, De dolo et contumacia*; Alphonsus a Castro, *De pot. leg. poen.*, lib. II, *cap. XV, concl. 3°*; Rodriguez, in *summ. 2 part.*, *cap. XIX*; Pennacchi, *l. c.*; D'Annibale, *l. c.*; *Nouvelle Revue Théologique*, *l. c.* Negant Bonacina, *De censuris, tract. III, disp. I, punct. X, n. 4*; Covarruvias, *cap. Alma, part. I, n. 6*; Suarez, *De censuris, disp. XLII, sect. III, n. 4*; Commentator Patavinus const. *Apostolicae Sedis*,

(1) D'Annibale, *Summula etc.*, 3^a edit., § 389, not. 3, in fine; Pennacchi, *l. c.*; *Nouvelle Revue Théologique*, *l. c.*, n. 28.

n. 449, aliique. Suarez, *l. c.*, rem ita evincit: « Dicendum censeo hunc non recipere ordinis executionem, quamvis illa non sit proprie irregularitas, sed suspensio quaedam, ut in similibus satis est declaratum. Ratio vero hujus assertionis est quia jura generaliter disponunt ut qui non habet usum ordinis, non possit illum conferre, nec limitantur ad unum vel alium modum carentiae, ideoque illa ratione utuntur quod *nemo dat quod non habet*; sed episcopus irregularis non habet usum ordinum seu consecrationis suae: ergo qui ab illo ordinatur, non recipit ordinis executionem. Quod procedit etiamsi absque culpa ordinetur, quia hoc impedimentum non tam manat ex culpa ordinati, quam ex defectu ordinantis, ut in similibus dictum est ». Nos ex dictis n. *praec.*, saltem post const. *Apostolicae Sedis*, primam sententiam veriore putamus, et in praxi tenendam.

790. Tandem evidens est primam tonsuram et ordines illicite conferre illum qui omnia servanda in sacra ordinatione scienter non servaverit, e. g. praemittenda neglexerit, ordinaverit extra legitimum tempus, ritus graves praetermiserit, subjectum inidoneum promoverit etc.; de quibus omnibus suis in locis sermo est. Rursus quale et quotuplex sit peccatum, vide *cit. n. 44*.

791. Sed nos modo ab his omnibus considerationibus praescindimus; et inquirimus quisnam habeat licite ordinandi potestatem, etsi ceteroquin sit in statu gratiae, nullo detineatur impedimento, et omnia servanda servet. Olim patriarchae ac primates circa ordinationem clericorum sui territorii habebant aliqua privilegia, quae cessaverunt; de quo vide Hallier, *op. cit.*, p. II, *sect. V, cap. III, art. IX, § 2 sequ.* Etiam chorepiscopis in antiqua Ecclesiae disciplina competeat potestas ordinaria dandi subdiaconatum (qui tunc inter minores ordines recensebatur) aliosque inferiores gradus (1). Nec Cardinales legatos a latere, et Nuntios Apostolicos posse aut ordines conferre sine dimissoriis legitimis, aut dare dimissorias, pluries declaravit S. C. C. apud Riganti, in *reg. XXIV Cancell. Apost.*, § 3,

(1) Phillips, *tom. I*, § 38; Ben. XIV, *De syn.*, III, III, n. 6; Giraldu, *I, pag. 96, ad II*.

n. 337 sequ.; nisi in litteris apostolicis haec facultas exprimat, quae dari non solet. Hodie igitur hoc jure ordinandi pollent: 1° Romanus Pontifex ejusque delegatus; 2° episcopus proprius. De singulis fusius agendum est, et in fine addemus duo scholia de privilegis abbatum et Cardinalium in Urbe commorantium in materia ordinationis.

I

Romanus Pontifex ejusque delegatus.

792. Licet Romanus Pontifex jura sua in subditos episcoporum raro exercere soleat, tamen omnes admittunt ipsum, vi suae potestatis primatialis ordinariae et immediatae in universae Ecclesiae episcopos et fideles, posse 1° licite ordines quoscumque conferre absque ullius licentia et absque ullis testimoniis, salvo tamen jure divino seu positivo seu naturali; 2° aliquam ordinationem ita sibimet reservare, ut omnes alii episcopi ejus indigeant licentia seu mandato ad ipsam conferendam; 3° potestatem seu ordinariam seu delegatam ordinandi et concedendi litteras dimissorias demandare etiam simplici presbytero aliisque, saltem quoad ordinationes ecclesiasticae institutionis; 4° potestatem facere episcopis promovendi alienos subditos etiam sine dimissoriis proprii Ordinarii, et consequenter aliquibus ordinandis sive in saeculo viventibus, sive alumniis alicujus collegii aut instituti religiosi concedere privilegium ut ab aliquo determinato episcopo vel etiam a quocumque episcopo catholico promoveri valeant sine dimissoriis proprii Ordinarii. Haec omnia potest R. P. statim ac suam electionem acceptavit, si consecrationem episcopalem jam habet; secus omnia pariter potest, excepta tamen ordinatione per seipsum facienda in primis tribus gradibus. Jam nonnulla notanda sunt quae ad singulas enumeratas potestates R. P. referuntur: sed de pontificiis indultis ut ordines conferantur alienis subditis aut recipiantur ab alieno episcopo, infra opportunior erit dicendi locus.

793. 1° Plerique censent ordinatum a R. P. *honoris causa*, licet non sit clericus Ecclesiae Romanae, non poste ab

alio, etsi ceteroquin jure illum ordinandi polleret, ad altiores ordines promoveri sine ipsius Pontificis licentia, ob reverentiam erga primum ordinantem et ob quamdam veluti manuum appositionem (1). Id expresse traditur in summario *cap. 12, De temporibus ordinationum*: « Ordinatus a Papa sine licentia Papae ad altiores ordines non promoveatur »; et non pauci hujus doctrinae patroni affirmant eam ex *cit. cap. 12* demonstrari. In hoc oppido falluntur; nam uti primus recte observavit Christianus Lupus, *part. 4, in canones synodorum generalium, edit. Bruxellensis, pag. 488*, clericus de cujus ordinatione in citato canone agebatur, erat *subdiaconus Ecclesiae Romanae*, et ideo nil mirum si alienus episcopus, uti erat episcopus Bononiensis, promovere eum non poterat sine licentia R. P., quin exinde sequatur supra indicata doctrina. Summarium igitur *cap. 12* doctrinam ejusdem decretalis minus accurate reassumit (2). Seposito *cit. cap. 12*, pro hac doctrina est responsio Innocentii III ad Philippum Lampugnanum archiepiscopum Mediolanensem (3); hic enim petierat licentiam clericos suae ecclesiae ordinatos, honoris causa, a R. P., promovendi ad altiores gradus, et Innocentius III hanc licentiam concedit, *ipsius ecclesiae necessitate pensata*. Accedit praxis RR. PP., qui alicui ordinem, honoris causa, conferentes, statim ac semper dispensare solent ut a proprio episcopo valeat ad altiores gradus evehi. Adde juxta generalia principia non licere inferiori manus apponere iis quae fuere superioris manibus subjecta. Tandem Benedictus XIV, *l. c., n. 7, 8, 9*, idem deducit etiam a pari vel a fortiori; nam si quo die episcopus sacrificium obtulit ad certum altare, non permittitur simplex sacerdos ad illud eodem die sine ipsius episcopi licentia celebrare, ex *can. ult.*,

(1) Giraldu, *op. cit.*, p. I, *sect. 86*; De Angelis, *l. XI, n. 3*; De Justis, *De disp. matr.*, I, VII, n. 225; Corradus, *Praxis disp.*, VIII, I, n. 12; Riganti, *Reg. XXIV Cancell. Apost.*, § 3, n. 318; Honorante, *cap. VI, not. IV*; Phillips, *tom. I, § 40*; Scavini, *III, n. 601*; Ben. XIV, *epist. In postremo*, 20 Oct. 1756.

(2) D'Annibale, *l. § 77, not. 63, 3^a ed.*; De Angelis, *l. c.*; Giraldu, *l. c.*; Riganti, *l. c.*, n. 319; Honorante, *l. c.*; Ben. XIV, *l. c.*, n. 4.

(3) *Epist. 22, lib. I, tom. I, ed. Balut.*

De consecrat., *dist.* 2 (1); aut certe si super pontificia altaria intra patriarchales Urbis basilicas existentia, et super altare a R. P. consecratum nemo potest celebrare sine ejusdem R. P. expressa licentia, multo potiori jure sine hac licentia abjudicandam episcopo facultatem sacram peragendi ordinationem super altare vivum in quo R. P. ordinis sacramentum contulit, quodque est a R. P. ordinatione consecratum. Ex his igitur concludere licet a gravi temeritate non excusari episcopum qui huic doctrinae contradicens superiores ordines in casu conferret, licet poenae in ordinantem et ordinatum statutae nullibi legantur. Ex allatis vero rationibus haec prohibitio accipienda videtur de omnibus ordinibus, et etiam de prima tonsura, ut qui ea a R. P. initiatus est, ab alio sine ejusdem licentia promoveri nequeat (2). Ceterum cum haec licentia semper detur post ordinationem a R. P. peractam, nulla in praxi difficultas esse potest.

794. In *cap.* 7, *De majoritate et obedientia*, refertur archiepiscopum Florentinum quaesivisse num quis per ordinem subdiaconatus a R. P. susceptum ab obedientia sibi debita subtraheretur. Innocentius III respondet: « Etsi decens sit ut illis, quantum convenit, a te inter alios tibi subditos deferatur, quos benignitas apostolica collatione ipsius ordinis honoravit, per eam tamen ab obedientia quam alias tibi debent, minime absolvuntur ». At plures putant, si ordinatus a R. P. suspendendus vel deponendus esset ab ordine a R. P. collato, ad hunc transmitti debere processum ab episcopo constructum pro sententiae prolatione, propter obsequium R. P. debitum (3). Praeterea ordinatus a R. P. gaudet etiam privilegio ne invitus superiores ordines suscipere adigatur, inaudito Pontifice; quo de privilegio late disserit Hallier, *l. c.*, ejusque meminit etiam Glossa in *cit.* *cap.* 12, *De temporibus ordinationum, v. indultum*, ubi loquens

(1) Haec prohibitio in desuetudinem abiit.

(2) Layman, in *cit.* *cap.* 12, *De temporibus ordinationum*; Honorante, *l. c.*

(3) Giraldi, *op. cit.*, *p.* I, *sect.* 194; Hallier, *p.* II, *sect.* V, *cap.* III, *art.* IX, § I, *n.* 6; Honorante, *l. c.*

de privilegiis competentibus ordinato per Pontificem, inter cetera hoc quoque recenset: « Non potest cogi ab episcopo recipere ordines »; superiores, nimirum, qui sibi non fuerant a Pontifice collati (1). Utrum et quatenus episcopus, praeter hunc casum, possit obligare ad ordinum susceptionem, vide *n.* 636 *sequ.*

795. 2° De facto R. P. sibimet reservavit in Ecclesia Latina consecrationem episcoporum. Jure communi quod habetur in *cap.* 6 et 7, *De temporibus ordinationum*, consecratio suffraganei pertinebat ad metropolitanum, licet non determinetur ad quemnam inter suffraganeos pertineret consecratio metropolitana, aut consecratio suffraganei, sede metropolitana vacante (2). At reservata praesertim ecclesiarum cathedralium collatione, consequens erat ut etiam consecratio episcoporum reservaretur. Et revera hodie « nemo consecrari debet, nisi prius constet consecratori de commissione consecrandi sive per litteras apostolicas, si sit extra curiam, sive per commissionem vivae vocis oraculo a Summo Pontifice consecratori factam, si consecrator ipse sit Cardinalis », ut legitur in rubrica Pontificalis Romani, *De consecratione electi in episcopum*, ab initio (3). Etiam ante reservationem provisionis episcopatum, consecratio episcopalis reservari coeperat ob abusus qui in hac re ex parte nonnullorum metropolitanorum irrepserant (4).

796. Porro si consecratio extra Urbem fieri debet, haec commissio datur in Bulla: *Cuicumque, quem maluisset, catholico antistiti, gratiam et communionem Sedis Apostolicae habenti*. Si vero consecratio in Urbe facienda est, consecrando permittitur consecratorem seligere in primis unum ex Cardinalibus caractere episcopali insignitis; et deinde, Cardinalibus episcopis recusantibus, aliquem ex patriarchis in Urbe residentibus, scilicet vel Constantinopolitanum, vel Alexandrinum, vel Antiochenum. Quod si nemo ex praefatis oblatum sibi consecrationis peragendae munus

(1) Ben. XIV, *epist.* *In postremo*, 20 Oct. 1756, *n.* 7.

(2) Hallier, *p.* III, *cap.* IV, *art.* I, per totum.

(3) Ben. XIV, *l. c.*, *n.* 15.

(4) De Angelis, I, XXXI, *n.* 17, circa finem.

acceptum haberet, tunc consecrandus facultatem habet adeundi alium quemcumque archiepiscopum vel episcopum. Si autem metropolita consecrandi in Urbe praesens est, consecratio suffraganei eidem exclusive delegatur in memoriam antiquae disciplinae (1).

797. Haec reservatio consecrationis episcopalis non viget pro Ecclesia Orientali; in qua etiam hodie suffraganeum consecrat metropolita, aut episcopus ab eodem delegatus; metropolitam vero patriarcha aut episcopus ab eodem delegatus (2). De juribus vero antiquorum patriarcharum aut exarcharum Orientalium in consecratione episcoporum sui territorii, sicut et de juribus antiquorum primatum Occidentalium, vide Hallier, *l. c.*, *art. IV*.

798. 3° Quaeritur quorumnam ordinum collationem possit R. P. presbytero committere. Respondemus certum esse R. P. dare posse potestatem conferendi primam tonsuram, ordines minores et etiam subdiaconatum, licet nonnulli cum D. Thoma, in *4, dist. 25, q. 1, art. 1, ad 3um*, hoc jus R. P. denegaverint pro omnibus ordinibus majoribus; nam hanc potestatem de facto dedit. Et sane ii gradus sunt ecclesiasticae institutionis. Communiter admittunt auctores R. P. dare non posse potestatem conferendi presbyteratum, et multo minus episcopatum; nam eam numquam dedit, et soli episcopo proprium esse videtur ut valeat creare sibi pares (3). Tandem quaestio fuit num dare posset potestatem conferendi diaconatum. Qui affirmativam tuebantur sententiam, fere unice innitebantur bullae *Exposcit*, *V Id. Ap. 1489* (4), qua Innocentius VIII concessisset ab-

(1) Ben. XIV, *l. c.*

(2) Papp-Szilagyi, *Enchiridion Juris Ecc. Orient. Cath.*, p. II, § 10.

(3) Giraldi, *op. cit.*, *part. I, sect. 105*, ait: «Quantum ad sacerdotium, controvertitur quidem inter DD., an valeat Pontifex ipsos (nempe presbyteros) delegare ad sacerdotium conferendum; neminem tamen, nec citatum quidem, vidi qui hanc in eo de facto adstruat facultatem». Sed nonnullos ex his auctoribus recenset S. Alph., *VI, n. 762*, qui tamen eisdem non adhaeret.

(4) Phillips, *l. c.*, p. 239, hanc Bullam adscribit ad annum 1480, quod certe falsum est, cum tunc temporis nondum Innocentius cathedram apostolicam ascenderit; De Angelis, *I, XI, n. 2*, cum Giraldi, *I, sect. 105*, ad *V id. Aprilis 1487*; Reiff., *I, XIII, n. 18*, cum Vasquez et Rodriguez, ad *V id. Aprilis 1489*.

bati generali Cisterciensium pro omnibus monachis sui ordinis, et quatuor primariis ejus abbatibus pro religiosis suorum monasteriorum, potestatem conferendi subdiaconatum et *diaconatum*. Si id verum foret, quaestioni locus non esset; sed dum multi de bullae genuinitate dubitant, mihi, facta inspectione in archivio Vaticano, relatum est bullam quidem ibidem reperiri, sed mentionem de diaconatu in eadem deesse (1). Quae cum ita sint, probabile non est hoc privilegium umquam ab Apostolica Sede concessum iri.

799. Ex dictis facile intelligitur quale jus R. P. habeat concedendi haec privilegia circa ordinationes. Nam si sermo sit de prima tonsura, minoribus ordinibus et subdiaconatu, nulla est difficultas, cum ii gradus sint ecclesiasticae institutionis. Hinc R. P. posset etiam diacono aut subdiacono privilegium elargiri conferendi subdiaconatum et gradus ei inferiores: imo, absolute loquendo, posset etiam clerico in inferioribus constituto dare privilegium conferendi ordinem altiorem institutionis ecclesiasticae, et etiam laico; sed haec incongrua forent. Difficilior est explicatio, si admittere velis R. P. posse dare presbytero privilegium conferendi diaconatum qui est institutionis divinae. Posita hac sententia, dicendum foret ex Christi institutione collationem diaconatus reservari *episcopo*, vel *presbytero cum privilegio primatis*, sicuti collationem sacramenti confirmationis; ita ut Christus D. ordini episcopali commisisset absolute potestatem conferendi diaconatum aliosque ordines (licet exercitium hujus potestatis deinde moderari primas posset et deberet); ordini vero sacerdotali commisisset eam potestatem conditionate: *Si primati ita placuerit*.

(1) Verba hujus privilegii lege apud S. Alph., *VI, n. 762*, et apud Perrone, *Tractatus de ordine, cap. IV, n. 134, not. 1*. Engel, *I, XI, n. 12*, haec habet: «Sed quia apud Rodriguez, *tom. Regul. quaest. 18, act. 2*, referuntur talia privilegia abbatibus ordinis Cisterciensis etc. concessa conferendi ordinem etiam diaconatus, et ipse scio quaedam monasteria ordinis S. Benedicti similia habere, non audeo Summum Pontificem erroris arguere». Etiam Vasquez alique affirmant se vidisse bullam Innocentii VIII.